

8.3 Ką reiškia būti savo tautos nariu?

 1 užduotis. Ką reiškia būti savo tautos nariu? Pasitelkę minčių lietu, užpildykite mąstymo žemėlapi.

Ką reiškia būti savo
tautos nariu?

2 užduotis. Apibendrindami savo apmąstymus, pratęskite mintį.

Būti savo tautos nariu – tai _____

8.3 Ką reiškia būti savo tautos nariu?

 3 užduotis. Perskaitykite lietuvių rašytojo Sigito Parulskio tekstą ir bendradarbiaudami atsakykite į klausimus.

Sigitas Parulskis. J. Kalinsko nuotrauka

Cepelinai ir krepšinis

Pakalbėkim apie cepelinus ir krepšinį. Pastaruoju metu pastebiu įdomų reiškinį – lietuviai vis daugiau ir daugiau ima kalbėti apie save – kas jie tokie, kuo jie įdomūs, kuo jie skiriasi iš kitų. Tiesą sakant, būta tokių šnekų ir anksčiau, daugiau nei dvidešimt metų pilasi paistalai, kaip mums nustebinti pasaulį, kaip parašyti euroromaną, kaip sukurti tautos esmę atitinkantį ženklą (kokia kvailystė, kai pagalvoji).

Pagaliau išsikristalizavo dvi pagrindinės su mūsų tapatybe siejamos temos – cepelinai ir krepšinis. Cepelinai atstovauja žemajai sferai (natūra), krepšinis – aukštajai (kultūra).

Man labiau patinka cepelinai. Su spirgais, grietine, gaminti namie. Nuostabus valgis. Žinau, kad tai mirtinas nuodas, bet juk viskas, kas skanu ir malonu, – nuodai.

Su Rita, Lietuvos kultūros atašė Austrijoje ir Kroatijoje, gėrėme kavą vienoje jaukiausių Zalcburgo užkeigusių „Cafe Tomaselli“, be abejo, kavos įkalti čia kadaise užsukdavo jau Wolfgangas Mozartas. Ir Hugo von Hofmannstahlis, Herbertas von Karajanas, Nikis Lauda ir Marius von Ivaškevičius... Aplinkui sukinėjosi juodbruvus padavėjas. Priėmęs mūsų užsakymą, mandagiai paklausė – kokia kalba jūs šnekate? Žinoma, ne austras. Austras nesikabinėtų prie žmonių dėl kalbos. Kalbos kompleksai visuomet kankina tik atvykėlius (išvykėlius).

Krepšinis! – nuskambėjo iš jo lūpų stebuklingas žodis, kai sužinojo, iš kur esame. Nesunku atspėti, kokios tautybės tas tipas. Žinoma, serbas. Ir dar pilnas nuoskaudos serbas, nes Lietuvos rinktinė davė jį kaulus serbams pasaulio čempionate. Mes jums atsilyginsime per Europos čempionatą, pažadėjo padavėjas, imdamas arbatpinigius. Atkeršysime! Net akimis sužaubavo.

Koks šūdas, pagalvojau. Kodėl krepšinis? Kodėl aukščiausias mūsų kultūros pasiekimas – tik krepšinis? Aš nenoriu tapatintis su jokių sporto žaidimu, nes tai tik sumautas žaidimas, tai pramoga, laisvalaikio praleidimas, tik tiek. Žinoma, tikėtis, kad serbas padavėjas, išgirdęs lietuvių kalbą, ims cituoti Donelaitį ar Radauską, prabils apie mūsų lazerinės fizikos mokslininkus ar širdies chirurgus taip pat kvaila. Vis dėlto norėtusi harmoningos pusiausvyros – jeigu tautos vertybinėje hierarchijoje žaidimas užima aukščiausią vietą, su tokia tauta kažkas negerai. Krepšinis. Kodėl man nepatinka krepšinis? Ne vien tik dėl to, kad tai sportas, laisvalaikis, pramoga. Jis kvepia ne tik prakaitu, jis trenkia ir krauju, štai kodėl. Ten, giliau, sąmonėje. Tai pjautynių tarp tautų pakaitalas. Sporto halė, futbolo stadionai – ankstesnių gladiatorių arenų pakaitalas, sumautų diktatorių ir amoralių politikų organizuotų masinių pjautynių imitacija.

Žiūrovai susirenka ne dialogo tarp tautų ir kultūrų, o tik kraujo. Ir kuo daugiau, tuo geriau. Kuo labiau bus pažemintas, sutriptytas priešininkas, tuo malonesni jausmai. Užmušk savo artimą – toks devizas kabo ant stadiono vartų. Tai, tiesą sakant, labai normalu. Nors ir bjauru. Tai instinktas. Žmogus kaip individas yra plėšrus, egoistiškas, savanaudis padaras. Jis jungiasi į didesnes grupes tik dėl to, kad vienas negali užmušti savo artimo.

Lietuvos krepšinio sirgaliai. T. Tumalovičiaus nuotrauka

8.3 Ką reikia būti savo tautos nariu?

Reikalinga ideologija, vėliava, ritualai, pateisinantys žudymą. Iš esmės visas sportas toks. Ypač surenkantis mases.

Todėl man mielesni cepelinai. Jie bent jau neapsimeta esantys geresni, nei yra. Valgytas taip pat išlikimo instinkto tenkinimas, taip pat susijęs su žudymu, bet bent jau ne savo artimo. Šiokia tokia paguoda. Ir net jeigu cepelinai ne lietuviškas valgis – nusispjaut.

Man patinka, vadinasi, gerai. Ir jeigu man patinka būti lietuviu be jokios priežasties – irgi gerai. Tiesą sakant, man patinka būti žmogumi, lietuvis – per siaura sąvoka, per ankšta forma. Kaip rusas, anglas, japonas ar panašiai. Tapatybė. Kiek mes vargstame su ja. Dar buvo kalbama apie kalbą, Darių ir Girėną, istoriją, Tada Blindą, katalikybę. Blinda buvo vagis ir šunsnukis, Darius ir Girėnas – didvyriai nevykėliai, su jais tapatindamasis iš karto persiimi aukos vaidmeniu, o auka būti negerai. Katalikybė – juokinga. Devyniasdešimt penki procentai lietuvių tiki televizoriumi, o ne Dievu. O lietuviškos televizijos (su nedidelėmis išimtimis) pavirto mėšlynais <...>.

Kažkada teko dalyvauti radijo laidoje, pokalbis sukosi apie panašius dalykus – kodėl lietuviai tokie ar anokie. Pamenu, ten buvo entuziastas, rengiantis Lietuvos himno giedojimą visame pasaulyje. Lyg ir gerai, bet kartu – kažko trūksta. Kai išgirstu lietuvius, ožių balsais drebinančius „Lietuva, tėvyne mūsų...“ Neveža. Net jeigu tai ir Adomo Mickevičiaus teksto parafrazė – vis tiek neveža.

Forma sena, o naujo turinio nėra. Tačiau kai Jimis Hendrixas elektrine gitara atlieka Amerikos Jungtinių Valstijų himną – šiurpuliai per kūną bėga. O mūsų mokyklose bet kokia oficialesne proga deklamuojamas Justinas Marcinkevičius: vaiko akys stiklinės, žodžiai beriami automatiškai, be jokios aistros. Taip ir turi būti, nes tai ta pati bėda: reikia naujo turinio. <...>

Lietuvą mylėti, su ja tapatintis reiktų tokiu būdu, kuris tau priimtinausias, maloniausias, kurį geriausiai moki, kuris tau artimas ir suprantamas, o ne pagal instrukcijas. Jeigu vaikas kokia nors proga (tėvynė, laisvė, partizanai ir pan.) skaitytų savo paties parašytą eilėraštį, būtų kur kas įdomiau ir prasmingiau. Ir pirmiausia – jam pačiam. Jis dalyvautų procese, kurį vadiname patriotizmu, ne atspindėtų kitų nuomonę apie jį. Alfonsas Nyka-Niliūnas prieš daugiau nei dešimtį metų į klausimą, ką reiktų daryti, kad būtum geras poetas, atsakė labai paprastai: būti savimi. Būti autentišku, bet būti iš esmės, tikrai, realizuoti savo unikalumą – daugiau nieko nereikia. Tai ir yra sunkiausia. Didžiausia problema, išskylanti lietuviui ieškant savo tapatybės, yra ta, kad jis niekaip nenori būti savimi. Vienas nulis cepelino naudai.

Sigitas Parulskis

Klausimai

1. Kokių tikslų parašytas šis tekstas?
2. Kokia šios esė tema?
3. Kokią problemą šiuo tekstu kelia S. Parulskis?
4. Kaip rašytojas vertina tai, kad lietuvių tapatybė siejama su cepelinais ir krepšiniu?
5. Kaip jūs vertinate išsakytą kritiką krepšiniui?
6. Kodėl pasirenkami cepelinai? Ar *vienas nulis* cepelinų naudai nuoširdus ar ironiškas?
7. Kodėl autoriaus *neveža* tautinį pasididžiavimą deklaruojantys reiškiniai?
8. Kokį sprendimą siūlo S. Parulskis? Pabraukite svarbiausią sakinį ir jį pakomentuokite.
9. Kaip rašytojas atsakytų į klausimą, ką reikia būti savo tautos nariu?

8.3 Ką reiškia būti savo tautos nariu?

 4 uždutis. Aptardami 3 temos medžiagą, jūsų bendraamžiai ieškojo idėjų, kaip įdomiai, netikėtai apibendrinti šią temą. Susipažinkite su jų paieškomis ir sprendimais.

Gal parašyti esė ar laišką pasaulio lietuviams? Gal komiksą, sekant Miglės Anušauskaitės komiksu apie Greimą? Galima būtų pasinaudoti istorijų, vaizdo kūrimo programomis. Dar galvoju apie tyrimą, vaizdo tinklaraštį. Galėtume surengti apklausą, interviu.

O gal sukurti kompiuterinio žaidimo scenarijų ar stalo žaidimą? Peržvelgę visas temos uždutis galėtume sukurti klausimų, apdovanojimų sistemą? Dar galvoju apie interneto svetainę „Lietuvos žmogus“ arba „Žmogus iš Lietuvos“, diskusiją.

Visgi S. Parulskio esė apie cepelinus ir krepšinį ištarmė – *Būti autentišku, bet būti iš esmės, tikrai, realizuoti savo unikalumą – daugiau nieko nereikia* – Faustą ir Vakarę paskatino permąstyti ir pasirinkti tai, kas juos labiausiai paveikė, ką įsidėmėjo, kuo norėtų pasidalyti su kitais savo bendraamžiais. Jie pasirinko po vieną labiausiai sudominusį reiškinį ir nusprendė jį įprasminti simboline euro moneta ir informatyviu lankstinuku. Fausto pasirinkimas – moksliniai lietuvių atradimai, t. y. Algirdas Julius Greimas ir jo semiotika. Vakarės – lietuviška duona arba Pasaulio medis. O tiksliau – jūsų bendraamžiai dvasinį tautos kapitalą, per amžius sukauptas vertybes nusprendė įprasminti materialia išraiška – simbolinėmis monetomis.

5 uždutis. Pasidairę Lietuvos banko tinklalapyje (žr. *Naudingos nuorodos*), pasidomėję proginių, jubiliejinių monetų pavyzdžiais ir lankstinukais, sukurkite Lietuvai skirtą proginę monetą, parenkite informacinę skrajutę. Darbą pristatykite savo klasei.

Remkitės šiais patarimais:

- įprasminkite jums asmeniškai svarbų lietuvišką savitumą atskleidžiantį reiškinį;
- pasirinkite asmenybę, šventę, tradiciją ar paprotį, kūrinį, istorinį įvykį ar kt.;
- kurdami monetą, pasitelkite simbolinius vaizdus, žodžius, glaustus posakius, šūkius;
- pasistenkite, kad vaizdas būtų ir estetiškas, ir informatyvus;
- rengdami glaustą informacinę skrajutę apie pasirinktą asmenybę ar reiškinį, užrašykite vieną kitą faktą, patarlę ar posakį, sukurkite logotipą ar pasitelkite tautinę simboliką, iliustruokite (skrajutę galite kurti naudodamiesi grafinio dizaino įrankiais, pvz., programomis *Canva*, *Corel Draw* ar kt.);
- pristatydami darbą, savo pasirinkimą pagrįskite, paaiškinkite, kuo jums ši informacija asmeniškai svarbi, vertinga;
- paaiškinkite, kaip jūsų pasirinkimas susijęs su Lietuva, kuo jis savitas, įdomus ar svarbus;
- laikykitės kalbos normų;
- stenkitės patraukti klausytojų dėmesį;
- įsivertinkite ir vertinkite kitų pristatymus remdamiesi šiais patarimais.

*Monetos AČIŪ dailininkai
Liudas Parulskis ir
Giedrius Paulauskis.
Lietuvos banko nuotrauka*

Informacinė skrajutė

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

- -----
- -----